

patrně naštěstí, dopřáno vstoupit. Možná i pro cestovatele do neznámých světů Wölfliho je to oslňující pocit, na který je právem hrdý, viz jeho fotografický portrét.

Jiná realita

Velice správně konstatuje kurátorka výstavy Terezie Zemánková, že Wölfli předvádí neuchopitelné těm, kteří chtějí „porozumět tomu, co se rozumu vzpírá“. Kam on vstoupil, nikdy nevstoupíme. Jen nahlédneme pomocí jeho obrazů a textů. Právě tak byly vnímány fantastické rytiny o tajemných krajích světa, které v mnoha vydáních předváděli slavní cestovatelé, kteří najednou připomínali dávné mágy. Všechno, co předváděli, bylo neuvěřitelné. Jiné. A právě to je základní pocit z Wölfliho díla.

Jeho obrazy jsou vytvořeny z jakési vizuální plasmy, plné víření tvarů, tajemných magmatických energií, jejich silokřivek, navzájem se křížících a vrstvicích se do mohutných pásem plných zvuků, melodií a slov. Setkáváme se v nich s nedefinovatelnou harmonií vyšších světů, která zřetelně není pouhým výplodem choré mysli. Jsou to zobrazení jiných světů, patrně ne jen vysněných, v nichž všechny symboly jsou realitou, nerozlučně, a přece vzdáleně spjatou s vnější realitou. Jedná se o vzácnou vizualizaci imaginace, která nemusí pramenit z podvědomí ani z duševní nemoci. To by bylo závratné poznání. Takové, jaké definoval Lawrence LeShan v knize *Alternate Realities*: „Naše svoboda je daleko větší, než jsme pochopili. Můžeme se naučit přesouvat se z reality do reality, vybírat si takovou, která se v dané chvíli nejvhodnější k nasycení naší bytosti, k růstu nás samých...“

Osa světa

Charakteristickým prvkem Wölfliho světa obrazů je symetrie, kterou jeho náhledy do jiných světů až maniakálně definují, předvádějí. Rafinovanost symetrie jako kdyby tu poznovu definovala pradávnou osu světa, axis mundi, kterou člověk vždy vyhledával a určoval. Byla pro něj základním rozměrem. Hledání osy světa, nejvyšší symetrie, bylo pro člověka opakováním stvořitelského činu, na kterém takto participoval. Možná

ADOLF WÖLFli: MEGAPOLE, SÁL V LESOPARKU / 1911 / tužka, pastelky, novinový papír / 99,7 × 71 cm

na též principu stavěl Wölfli své světy, nebo v nich tento princip dokázal rozeznat a pochopit ho. Zdá se však, že se v plasmě vrstvených energií obrazů o symetrii vede boj. Není samozřejmostí. Asymetrie se snaží prosadit, stejně jako vegetabilní vnímání chaosu a harmonie se občas ocitne na samém pokraji existence. Právě v té chvíli však poznáme, jak se obě polohy doplňují. Tak jako černá a bílá, tak jako plnost a prázdnota. To vše mimo estetická, kompoziční, ale i morální a racionální pravidla, nutno si stále opakovat.

Zajímavé jsou prvky reality, které se objevují jako v kaleidoskopu, nečekaně

a pokřiveně. Někdy jsou do „jiného světa“ doslova vlepeny, to v případě koláží, aby zrcadlily pitvornou realitu našeho, tedy Wölfliho světa. Vedle vznešeného vlnění kreslených energií, z nichž se ozývají tóny a slova, působí vlepená realita naivně, přízemně, hloupě. Vazbu k budoucímu pop-artu nenaznačují jen Warholovy pověstné Cambellovy rajske polévky, které Wölfli asi jako první vložil do uměleckého díla. Pro historiky umění nepěkný žert...

Moderní umělec

Můžeme se domnívat, že Wölfli žil zcela mimo tento svět, a jestli něco určitě ne-